

Vergaderjaar 2022–2023

34 225

Toekomst van de Nederlandse onderzeedienst

Nr. 43

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 maart 2023

Bij deze bied ik u de tweede voortgangsrapportage aan over het programma vervanging onderzeebootcapaciteit (VOZBT). Het accountantsrapport van de Auditdienst Rijk is als afzonderlijk document meegezonden. De voortgangsrapportage beschrijft de feitelijke ontwikkelingen in het programma in het afgelopen kalenderjaar, aangevuld met relevante besluiten en ontwikkelingen tot het moment van vaststelling van de rapportage. Met deze rapportage komt Defensie tegemoet aan de informatiewens van de Tweede Kamer conform de Uitgangspuntennotitie groot project vervanging onderzeebootcapaciteit van 10 december 2020.

De tweede voortgangsrapportage spitst zich toe op de ontwikkelingen vanaf de eerste voortgangsrapportage (Kamerstuk 34 225, nr. 35). Over deze ontwikkelingen is uw Kamer tussentijds geïnformeerd met de brief over de offerteaanvraag (Kamerstuk 34 225, nr. 40) en de reactie op de motie van het lid Stoffer c.s. (Kamerstuk 36 200 X, nr. 41) over de industriële samenwerkingsovereenkomst (Kamerstuk 34 225, nr. 42). Ook zijn technische briefings gehouden over specifieke aandachtsgebieden zoals de waarborging van het wezenlijk nationaal veiligheidsbelang en de strategische autonomie, en over het eisenpakket, beoordelingskader en gunningsmodel.

In het programma zijn het afgelopen jaar belangrijke stappen gezet richting een contract voor het bouwen van de nieuwe onderzeeboten. De basis hiervoor is gelegd met de besluitvorming waarover uw Kamer op 1 april 2022 in de aanbestedingsbrief bij de eerste voortgangsrapportage is geïnformeerd. De veranderde aanpak heeft meer focus aangebracht in de verwervingsvoorbereidingsfase (DMP D-fase). Dit heeft er toe geleid dat Defensie op 16 november jl. de offerteaanvraag heeft gestuurd aan de drie kandidaat-werven. Onderstaand zal ik de belangrijkste elementen in de besluiten van het afgelopen jaar nogmaals kort toelichten.

Allereerst heb ik kort na mijn aantreden het besluit genomen om het programma inhoudelijk scherper af te bakenen, het resterende deel van

de dialoofase niet uit te voeren en concreet toe te werken naar de offerteaanvraag. Hierbij is een scheiding aangebracht tussen de aanschaf van de onderzeeboten en het onderhoud gedurende de gehele levensduur. Bij de uitwerking van het eisenpakket binnen het budget moest de focus meer worden gericht op de specifieke eisen die Nederland aan het onderzeebootontwerp stelt, om ook de komende decennia in deze in NAVO-verband veel gevraagde niche-capaciteit te kunnen blijven voorzien.

Deze koerswijziging was mede nodig omdat het risico op een *capability gap* te groot werd. De continuïteit van de Onderzeedienst stond daarmee op het spel. Daarop zijn maatregelen genomen zodat de huidige Walrusklasse langer op een veilige en operationeel relevante manier kan doorvaren. Het is de intentie om de continuïteit van de onderzeebootcapaciteit zo veel mogelijk te waarborgen en daarvoor uiteindelijk twee Walrusklasse onderzeeboten in de vaart te houden, zolang de inzet veilig kan geschieden, tot aan het moment dat twee nieuwe onderzeeboten volledig inzetbaar zijn.

Ook heb ik bij de eerste voortgangsrapportage verbetermaatregelen getroffen naar aanleiding van de onderzoeken naar de oorzaken van tijdsoverschrijdingen en de doorlichting van de programmaorganisatie. Deze maatregelen hadden onder meer betrekking op een effectievere governance-structuur, betere sturing en communicatie, versterking van het projectteam, en professionalisering van de planning en het risicomangement. De ervaringen hiermee tot dusver zijn positief. Het ligt voor de hand om de governance en de programmabeheersing opnieuw te evalueren richting het einde van de DMP D-fase, wanneer een besluit moet worden genomen over het vervolg van het vervangingsprogramma.

Met de genoemde besluiten kon gericht worden toegewerkt naar de offerteaanvraag, waarover uw Kamer eind september 2022 is geïnformeerd (Kamerstuk 34 225, nr. 40). Voorafgaand aan het besluit over de offerteaanvraag zijn de risicoraming en business case geactualiseerd. Het kabinet heeft besloten tot een verhoging van het budget. In de afweging van meer budget voor de onderzeebootcapaciteit heeft Defensie bevestigd welke andere draaiknoppen bestonden. Hiervoor is onder meer gekeken naar de eisen aan de boot. Omwille van de betaalbaarheid en om de (minimale) behoefte scherper te definiëren, zijn de eisen aan de boot nogmaals tegen het licht gehouden en daarbij zijn, in samenspraak met de Commandant Zeestrijdkrachten en de Onderzeedienst, door de Commandant der Strijdkrachten performancecriteria aangepast. De in de offerteaanvraag vastgelegde eisen aan de boot voldoen aan de behoefte van een relevant inzetbare expeditionaire onderzeeboot van de B-variant die wereldwijd inzetbaar is en die de niche-capaciteit van Nederland goed kan blijven invullen.

Ook zijn eisen gesteld om de strategische autonomie en de wezenlijke nationale veiligheidsbelangen (WNV) te waarborgen, waarvan mede een stimulans uitgaat om Nederlandse bedrijven op te nemen in de toeleveringsketen van de kandidaat-werven.

In de Kamerbrief van 25 januari 2023 naar aanleiding van de motie van het lid Stoffer c.s. (Kamerstuk 36 200 X, nr. 41) over de *Industrial Cooperation Agreement* (ICA) is uiteengezet hoe het kabinet de motie interpreteert en hieraan uitvoering geeft (Kamerstuk 34 225, nr. 42). Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft het voortouw bij de totstandkoming van de ICA, parallel aan het offertetraject onder verantwoordelijkheid van Defensie, en voert hierover gesprekken met de kandidaat-werven. Voor zowel de offertes als de ICA-voorstellen geldt dat deze op uiterlijk 28 juli

2023 door de kandidaat-werven moeten zijn ingediend. Alleen met de winnende werf wordt de ICA ook werkelijk gesloten.

In afwachting van de offertes en ICA-voorstellen blijft Defensie het risicoprofiel van het programma actualiseren. Bij het opstellen van de planning en in risicoanalyses wordt rekening gehouden met verschillende scenario's. De meest recente risicoanalyses zijn verricht over de tweede helft van 2022 en laten een licht positieve ontwikkeling zien. De risicoreservering is niet gewijzigd sinds september 2022. Tegelijk blijft, mede gezien de fase waarin het programma verkeert en ontwikkelingen waarop Defensie niet of beperkt invloed kan uitoefenen, sprake van de nodige onzekerheden. De vertrouwelijke bijlagen bij de tweede voortgangsrapportage bevatten geactualiseerde informatie over het levensduurkostenbudget, de risicoreservering en mitigerende maatregelen, en over de belangrijkste risico's (vertrouwelijke bijlagen E en F)¹.

De eerstvolgende mijlpaal in de planning is de ontvangst van de offertes, die op uiterlijk 28 juli 2023 door de kandidaat-werven moeten zijn ingediend. In de daarop volgende periode worden de offertes beoordeeld. Dit is vanwege de omvang en complexiteit van de gevraagde informatie een arbeidsintensief proces. TNO en Marin ondersteunen Defensie bij het analyseren en valideren van de voorstellen van de kandidaat-werven. Na ontvangst van de offertes kan een betere inschatting worden gemaakt hoeveel tijd de beoordeling en verificatie zal vergen. In de planning van het programma op hoofdlijnen wordt momenteel uitgegaan van een voorlopig gunningsbesluit in het eerste kwartaal van 2024 en vervolgens de DMP D-brief.

De Staatssecretaris van Defensie,
C.A. van der Maat

¹ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.